

Довбуш В.І., доц., Якимчук Д.В., студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Анотація. У статті розглянуті ключові аспекти провадження навчального процесу в умовах пандемії. Організація ефективного дистанційного або змішаного навчання, адаптація освітньої політики до вимог сьогодення, посилення фінансового забезпечення закладів освіти, модернізація їх матеріально-технічної бази – це не повний перелік тих труднощів, які мають здолати управлінці та освітяни вже сьогодні. Саме дані питання стали ключовими при написанні статті.

Ключові слова: дистанційна освіта; організація освітнього процесу; управлінські рішення; освітня система.

Dovbush V.I., Yakymchuk D.V.

Kyiv National University of Technologies and Design

DISTANCE LEARNING AS AN IMPORTANT FACTOR OF ENSURING THE QUALITY OF EDUCATION IN THE CONVENTION OF THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract. The article considers the key aspects of the educational process in a pandemic. The organization of effective distance or blended learning, adaptation of educational policy to today's requirements, strengthening the financial support of educational institutions, modernization of their material and technical base – this is not a complete list of difficulties that managers and educators must overcome today. These questions became the key when writing the article.

Keywords: distance education; organization of educational process; management decisions; educational system.

Вступ. Пандемія COVID-19 стала серйозним випробуванням не лише для українського суспільства, а й для всього людства. Під час карантину ми почали життя в зовсім нових умовах. Відбуваються зміни як на рівні психіки окремої особистості, так й на макросоціальному рівні.

Першими на потреби викладачів та учнів відгукнулася ІТ галузь: була підвищена потужність каналів, з'явилась велика кількість сервісів й інструментів для навчання. Для проведення відеоконференцій дуже популярним програмний виявився засіб ZOOM, у соціальних мережах була опублікована велика кількість блогів з рекомендаціями про проведення навчання, проводились дистанційні курси з розробки навчальних ресурсів й організації навчання.

Після послаблення карантину у світі стало зрозуміло, що людство перейшло на нову стадію розвитку, де дистанційне навчання буде відігравати велику роль. Тому важливо проаналізувати результати дистанційного навчального процесу й визначити пріоритетні шляхи розвитку онлайн освіти.

Постановка завдання. Через розповсюдження коронавірусу всі країни почали запроваджувати карантинні заходи, що призвело до закриття на невизначений час усіх навчальних закладів. І тому, дистанційне навчання почало відігравати ключову роль у сучасній освіті. Онлайн-освіта може бути призначена для доставки навчального матеріалу та розміщення виконаних завдань, крім того студенти мають можливість спілкуватись й працювати спільно зі своїми колегами.

Результати досліджень. Пандемія Covid-19 триває вже другий рік, це вплинуло на освітній процес в Україні.

Дистанційна освіта загалом є вже доволі апробованою формою організації навчання. В Україні, як і в усьому світі, активність використання дистанційного навчання суттєво зросла в умовах нинішньої пандемії коронавірусного захворювання. Практично в усіх видах освіти та типах освітніх закладів у навчальному процесі використовуються засоби, які раніше використовувались зрідка, а саме: відеоінформація; слайди; звукова взаємодія тих, хто навчається, і тих, хто навчає; тестова інформація, що висвітлюється на полієкрані тощо.

Дистанційне навчання в цілому є адекватним новій освітній парадигмі. Здійснюється вказане навчання в різних формах: очній, заочній, очно-заочній. Основними перевагами дистанційного навчання можуть бути названі: наочне представлення інформації; забезпечення індивідуалізації та диференціації процесу навчання за рахунок реалізації можливостей інтерактивного діалогу; високий рівень самостійності роботи студентів у світовому інформаційному просторі, що є важливим фактором значної активізації процесу пізнання.

В умовах дистанційного навчання не зменшується й активна роль викладача, оскільки він має визначити рівень знань здобувача вищої освіти й прийняти рішення щодо коригування програм навчання, аби домогтися найкращого засвоєння навчального матеріалу.

Педагогічна інновація – процес створення, поширення й використання нових засобів для розв'язання тих педагогічних проблем, способи вирішення яких застаріли.

На переконання Г. Лутфуллаєва, педагогічна технологія є вмінням вченого пристосувати власну програму під вимоги обставин (курс-пояснення, курс-практика, курс-дослідження, колективний курс). Баланс між наданням матеріалу та заохоченням є ключовим: в умовах пандемії COVID-19 важливо не лише надати певний фактаж, але й організувати адаптоване навчання, що дозволить оцінити ступінь успішності кожного студента.

Онлайн-навчання відрізняється від аудиторних занять стилістикою сприйняття інформації. Так, К. Лі та Ф. Лалані слушно зауважують, що лекції у формі презентацій або онлайн-курси потребують значної концентрації уваги. Реальна комунікація дозволяє запам'ятати більше інформації шляхом психологічних асоціацій: зорових, сенсорних, інтелектуальних. Таким чином, успішна онлайн-освіта – процес когнітивного осягнення, а не лише передачі певного роду інформації шляхом Інтернет-з'єднання.

Як свідчать практика й деякі дослідження, тенденція навчання чітко розвивається в напрямі змішаного навчання - як процесу, який створює комфортне інформаційне освітнє середовище, системи комунікацій, що надають усю необхідну навчальну інформацію. Тому застосовуючи дистанційну форму навчання, потрібно урізноманітнювати її види.

Найбільш поширеними стали такі види дистанційних технологій:

- чат-заняття, які відбуваються синхронно, коли всі учасники мають одночасний доступ до чату (Telegram, Viber);
- веб-заняття, або дистанційні лекції, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми й інші форми начальних занять, які проводять за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей Інтернету (Moodle, Zoom, Google Meet, TeamViewar, Skype);
- телеконференції, які проводять на основі списків розсилки з використанням електронної пошти.

Отже, одне з головних завдань використання дистанційних форм навчання – це вибір оптимального співвідношення найкращих здобутків наявної освітньої системи,

сучасних інновацій педагогіки й інструментарію інформаційно-комунікаційних технологій.

Потрібно відзначити, що Інтернет-навчання має як переваги, так і недоліки (табл. 1). Задля визначення доцільності його використання під час карантину, варто згадати позицію Г. Марка та Б. Семана: на їх погляд, технології вирішують проблеми, що виникають під час криз (як, приміром, COVID-19). Суть у запровадженні цифрово-комунікативної парадигми: під час надзвичайних ситуацій особа залишається частково «відрізаною» від навколишнього середовища, проте її право на освіту зберігається за умови доступу до Інтернет-ресурсів.

Таблиця 1

Переваги і недоліки дистанційного навчання в умовах карантину

<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
Можливість користуватися багатьма ресурсами	Якість інтернету посилює соціальну нерівність в освіті
Економія часу на дорогу, збори	Підходить тим дітям, які мають належну підтримку батьків, доступ до цифрових ресурсів, вміють вчитися самостійно
Можливість навчатися у зручний час і в зручних умовах	Перекладання відповідальності на батьків
Можливість користуватися додатковими джерелами	Велике навантаження на зір
Доступ до матеріалів в будь-який час	Важко для педагогів похилого віку
Більше можливостей для інтеграції на рівні тем і на рівні предметів	Моральне навантаження на педагогів через відсутність постійного зорового контакту з студентами, відсутність енергообміну
Вчать не тільки учні, а й педагоги і батьки	Супротив педагогів і нездорова конкуренція серед вчителів
Креатив педагогів	Навантаження на педагогів у плані винайдення нових відеоматеріалів

Так, зважаючи на раптовість пандемії і неготовність освітньої системи до широкого впровадження дистанційних технологій, майже половина опитаних батьків учнів загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів відповіли, що дистанційне навчання їхніх дітей полягало в отримуванні завдань через соціальні мережі та месенджери (рис. 1).

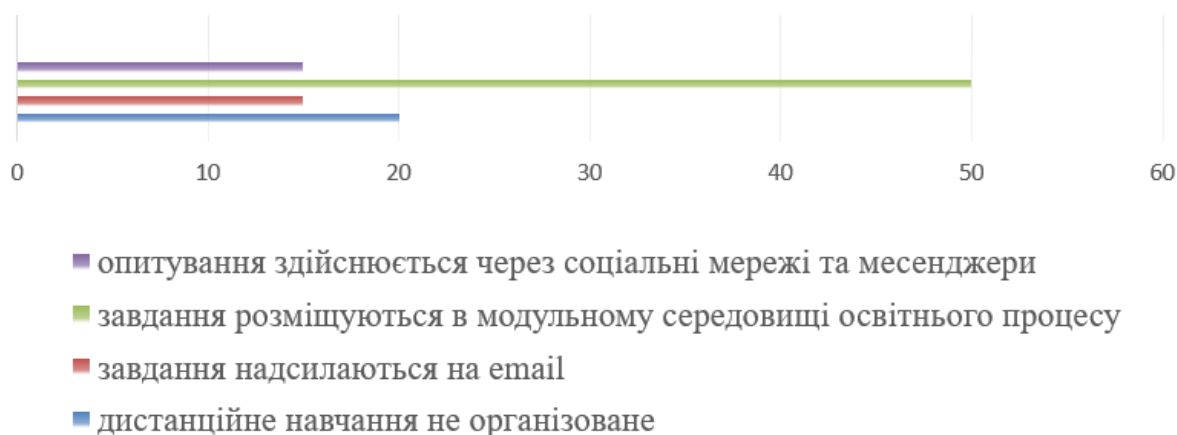

Рис. 1. Шляхи організації дистанційного навчання в умовах пандемії COVID 19

Водночас, впровадження інноваційної діяльності у сфері освіти у сутнісному вимірі передбачає перенесення акценту з процесу навчання на його результати; трансформацію відносин викладач-студент у напрямку відкритості, співпраці, ефективної взаємодії; особистісний підхід до студента із забезпеченням його продуктивної пізнавальної діяльності та ряд інших завдань, які потенційно впливають на удосконалення системи освіти та навчання.

Відповідно, запровадження інновацій у навчальній установі можна представити у вигляді послідовності трьох видів діяльності:

- 1) на першому етапі інноваційного процесу забезпечується концептуальне рішення проблеми створення інновації через проведення різного роду досліджень;
- 2) на другому етапі інноваційного процесу забезпечується технічне забезпечення для створення інновації шляхом прикладних досліджень, дослідно-експериментальних розробок, застосування нових технологій, створення макетних і пробних зразків;
- 3) на третьому етапі інноваційного процесу завершуються процеси розробки інтелектуальної продукції, вирішуються проблеми інвестицій, проводяться маркетингові дослідження, поширюється досвід, забезпечуються дифузії нововведень.

В освіті дуже широко представлений діапазон інновацій. До них можна віднести:

- модернізовані структури управління;
- нові форми навчання;
- нові навчальні програми, навчальні посібники, технології навчання тощо;
- цілеспрямовану маркетингову роботу з підприємствами і з випускниками;
- інтеграційна взаємодія з науково-промисловим комплексом;
- нові форми організації функціонування і фінансування освіти;
- широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій на всіх рівнях освітньої діяльності та ін.

Висновки. Тому в перспективі дистанційна освіта, дистанційні форми навчання мають набути подальшого розвитку та вдосконалення. Останнє у відповідності з вимогами сьогодення має орієнтуватись не на передачу статичних знань, а на формування у тих, хто навчається, технологічних навичок роботи з інформацією, на основі якої студенти зможуть отримувати власні, адекватні сучасним динамічним вимогам світового розвитку, знання та вміння.

Набуті знання повинні допомогти майбутнім фахівцям досягати успіху в швидко змінюваному, технологічно орієнтованому суспільстві. Адже освітні технології ХХІ століття пов'язані із швидким розвитком техніки й технологій, використання яких радикально змінює традиційні освітні ландшафти, що мають складовими: швидке поширення онлайн-лекцій і консультацій, а також блогів, відеоконференцій, створення цифрових фільмів тощо. Відповідно, запровадження новітніх технологічних засобів визначає майбутнє освіти як суспільного інституту.

Список використаної літератури

1. Brammer S., Clark T. COVID-19 and Management Education: Reflections on Challenges, Opportunities, and Potential Futures. *British Journal of Management*. 2020. Vol. 31. P. 453–456.
2. Ахновська І. О., Болгов В. Є. Тенденції розвитку ринку дистанційної освіти в умовах карантину. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/5508/5476>.
3. Бакіров В., Огарков М. Пандемія може назавжди змінити вищу освіту. Дзеркало тижня. 16 січня 2020. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/pandemija-mozhe-nazavzhdi-zminiti-vishchu-osvitu.html>.
4. Бобирьова Л. Є., Муравльова О. В., Дворник І. Л., Ільченко В. І., Пікуль К. В., Дуднікова А. М. Актуальність використання дистанційних технологій учасниками освітнього процесу в сучасних умовах. URL: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/15763/1/Bobireva_Aktualnist_vikoristannya_distanciynih_tehnologiy.pdf.
5. Горбачов С. Виклики і перспективи нового 2020/21 навчального року. *Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція "Очікування та перспективи освітнього процесу у 2020–2021 навчальному році"*. URL: <https://vseosvita.ua/news/batky-pochaly-krashche-stavytysia-do-vchyteliv-i-aki-iakisno-pratsiuvaly-na-dystantsiitsi-serhii-horbachov-27836>.

6. Інформаційно-аналітична довідка про результати опитування щодо стану використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України: Державна служба якості освіти України, 2020.
7. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія. За ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП "Міська друкарня", 2020. 409 с.
8. Олешко А. А., Бондаренко С. М. Удосконалення системи дистанційного навчання у вищій школі в умовах пандемії covid-19. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації"* : тези доповідей, 10 листопада 2020 р. Київ: КНУТД, 2020. С. 78–79.
9. Олешко А. А., Ровнягін О. В., Годз В. Р. Удосконалення дистанційного навчання у вищій освіті в умовах пандемічних обмежень. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 1. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.1.3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1936>.